

ZAKLJUČKI 36. NACIONALNEGA OTROŠKEGA PARLAMENTA ŠOLSKI SISTEM

18. maja 2026 smo se osnovnošolci, predstavniki in predstavnice Otroških parlamentov iz vse Slovenije, zbrali v prostorih Državnega zbora Republike Slovenije na 36. nacionalnem Otroškem parlamentu (NOP). Osrednja tema našega srečanja je bil šolski sistem. To je bila tema, ki smo jo obravnavali dve leti in na tem srečanju z njo zaključili. Ob koncu 36. NOP smo izbrali novo temo, ki jo bomo obravnavali prihodnji dve leti: Digitalni svet, umetna inteligenca in odgovorna raba tehnologije.

Na 36. NOP je sodelovalo 115 mladih delegatov in 24 učencev novinarjev, spremljalo pa nas je 41 mentorjev in regijskih koordinatorjev. Srečanje je otvorila Livia Zara Hauptman, predsednica Otroških parlamentov zadnji dve leti, nato pa smo izvolili novo delovno predsedstvo:

- Drejc Pavlič, OŠ Muta, koroška regija (predsednik),
- Jan Haslinger, OŠ Cirkovce, ptujska regija (član),
- Filip Štritof, OŠ Trnovo, osrednjeslovenska regija (član) in
- Lana Marica Štica, OŠ Ivana Cankarja Vrhnika, notranjska regija (članica).

Uvodoma sta nas pozdravila Zoran Stevanović, predsednik Državnega zbora RS in Darja Groznik, predsednica Zveze prijateljev mladine Slovenije.

V prvem delu srečanja smo mladi udeleženci razpravljali v skupinah, kjer smo se dotaknili 4 podtem znotraj naslovne teme šolski sistem:

- odnosi in sodelovanje;
- učne vsebine in šola za življenje;
- metode in načini učenja/poučevanja;
- vrednote in odgovornost.

Na plenarnem delu zasedanja so se nam pridružili naslednji gostje:

Marjeta Šmid, Aleksander Gungl in Srečko Ocvirk, poslanska skupina NSi, SLS, FOKUS; Tea Košir in Barbara Levstik Šega, poslanska skupina Demokrati. Anžeta Logarja; Andreja Katič in Luka Goršek, poslanska skupina Socialnih demokratov; Asta Vrečko, ministrica, Ministrstvo za kulturo; Maja Mihelič Debeljak, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Dijana Možina Zupanc, namestnica varuhinje človekovih pravic (pokriva tudi področje otrokovih pravic in zagovorništva); Špela Drstvenšek, namestnica direktorice Zavoda RS za šolstvo; Melita Jakelj, vodja oddelka za osnovno šolstvo, Zavod RS za šolstvo; Tomaž Bergoč, Slovenska fundacija za Unicef.

V nadaljevanju podajamo ključne ugotovitve in zaključke:

ODNOSI IN SODELOVANJE

Poudarili smo, da na naše počutje v šoli pomembno vplivajo odnosi z vrstniki, učitelji in celotno šolsko skupnostjo. Dobri odnosi so eden ključnih pogojev za prijetno in spodbudno šolsko okolje.

Opazamo, da se z odraščanjem povezanost med učenci zmanjšuje. Zato predlagamo več dejavnosti za krepitev odnosov skozi celotno osnovno šolo ter več medvrstniškega sodelovanja, pri katerem bi starejši učenci pomagali mlajšim.

Izboljšave si želimo tudi v odnosih med učenci in učitelji. Pri reševanju težav si želimo več priložnosti, da se z učitelji najprej pogovorimo sami, brez prehitrega vključevanja staršev. Predlagamo govorilne ure med učenci in učitelji ter več podpore učiteljem pri vzpostavljanju kakovostnih odnosov z učenci.

Želimo si tudi več vpliva pri odločitvah, ki zadevajo naše vsakdanje šolsko življenje. Šolske skupnosti in parlamenti naj imajo močnejšo vlogo, predlogi učencev pa naj bodo bolj upoštevani. To velja tudi za ankete med učenci ter za načrtovanje dnevnih dejavnosti.

Menimo, da sedanji vzgojni ukrepi niso vedno dovolj učinkoviti. Predlagamo pristope, ki bi učence bolj spodbujali k prevzemanju odgovornosti in razumevanju posledic svojih dejanj. Eden od predlogov so vzgojne mape, v katere bi se beležile kršitve, ob določenem številu zapisov pa bi sledila dogovorjena vzgojna aktivnost z izobraževalnim in popravilnim namenom.

Družbena omrežja so pomemben del našega življenja, vendar prinašajo tudi tveganja, kot so spletno nasilje, neprimerne vsebine in pretirana uporaba. Želimo si podpore odraslih, vendar tudi zaupanja in spoštovanja zasebnosti. Sam nadzor ni dovolj – potrebujemo predvsem znanje za varno, odgovorno in kritično uporabo digitalnih tehnologij. Predlagamo več delavnic o varni rabi interneta in družbenih omrežij, tudi s posamezniki z osebno izkušnjo spletnega nasilja ali drugih zlorab v digitalnem okolju.

UČNE VSEBINE IN ŠOLA ZA ŽIVLJENJE

Menimo, da so trenutne učne vsebine večinoma dobre, vendar jih je treba prilagajati potrebam sodobne družbe in okoljskim izzivom. Pomembni se nam zdijo predmeti in dejavnosti, ki nam dajejo znanja za vsakdanje življenje, kritično razmišljanje, razumevanje sveta, gibanje in sprostitev.

Pogrešamo več praktičnih in življenjskih vsebin, kot so ročne spretnosti, pisanje uporabnih besedil, otrokove pravice in dolžnosti, vrednote, bonton, kritično mišljenje ter varna raba spleta in preverjanje informacij.

Namesto uvajanja številnih novih predmetov predlagamo dopolnitev obstoječih z več praktičnega pouka. Več pozornosti bi namenili finančni pismenosti, retoriki in drugim znanjem za samostojno življenje, pri biologiji pa tudi prvi pomoči, boleznim in poškodbam.

Želimo si šole, ki nas ne pripravljajo le na ocene in nadaljnje izobraževanje, ampak tudi na vsakdanje življenje. Pri tem je pomembno sodelovanje šole in družine, saj lahko skupaj prispevata k temu, da mladi odraščamo v odgovorne, samostojne in aktivne člane družbe.

METODE IN NAČINI UČENJA/POUČEVANJA

Pri učenju uporabljamo različne metode, kot so izpiski, miselni vzorci, interaktivni kvizi, video razlage in projektno delo. Ob tem poudarjamo, da sodobne metode same po sebi niso dovolj – za kakovosten pouk so ključni tudi sodelovanje, spoštovanje in dobra komunikacija med učenci in učitelji.

Želimo si manj frontalnega pouka ter več interaktivnega, praktičnega in skupinskega dela, pouka na prostem ter načinov, ki spodbujajo sodelovanje, pozornost in razmišljanje. Pomembno se nam zdi, da smo učenci bolj vključeni v učni proces.

Namesto učenja na pamet si želimo več poudarka na razumevanju, povezovanju in uporabi znanja, ob tem pa tudi utrjevanje osnov, ki jih potrebujemo za nadaljnje šolanje.

Pri učenju nam pomagata tutorstvo in dopolnilni pouk. Tutorstvo bi želeli razširiti tudi v osnovne šole in ga ustrezno ovrednotiti, dopolnilni pouk pa bolj prilagoditi potrebam posameznih učencev. Pomembno je tudi, da se lahko učenci brez strahu ali zadrege po pomoč obrnemo na učitelje.

Ker živimo v digitalnem svetu, si želimo več sistematičnega učenja računalništva ter varne, odgovorne uporabe interneta in umetne inteligence. Umetna inteligenca je lahko koristen pripomoček pri učenju, vendar se moramo naučiti, kako jo uporabljati premišljeno in odgovorno.

VREDNOTE IN ODGOVORNOST

Vrednote so usmeritve, ki vodijo naša dejanja. Nanje najbolj vplivajo starši z vzgojo, okolje, šola in sošolci, širša družba, pa tudi posamezniki. Kot glavne vrednote, ki usmerjajo naše življenje smo prepoznali: odgovornost, spoštovanje, empatijo, sodelovanje, ljubezen do samega sebe in do drugih, hvaležnost, kritično mišljenje.

Razpravo skupine lahko osredinimo na naslednje alineje:

- **Odgovornost pomeni, da sprejmemo posledice svojih odločitev in dejanj, vendar moramo pri tem upoštevati tudi okoliščine, v katerih posameznik živi in se uči.**

Poudarili smo, da moramo prevzemati odgovornost za svoje šolsko delo, vedenje, odnose in odločitve. Po naši oceni kar 80 % vrstnikov ne sprejema odgovornosti za svoje napake. Ob slabi oceni, neizpolnjenih obveznostih ali neprimernem vedenju, odgovornosti ne moremo vedno prenašati na učitelje, starše ali druge. Hkrati pa smo opozorili, da na uspeh posameznika vplivajo tudi njegove okoliščine, zato učencev ni mogoče presojati zgolj na podlagi ocen ali vedenja.

- **Pravila in posledice kršenja pravil morajo biti jasna, pravična, dosledna in enaka za vse.**

Opazamo, da pravila oziroma posledice niso vedno enake za vse. Če dogovorjene posledice niso izvedene ali če imajo učenci občutek, da so nekateri obravnavani drugače, pravila izgubijo pomen, zmanjšuje pa se tudi avtoriteta učiteljev. Želimo si jasnih pravil, ki jih učenci poznajo in razumejo ter enakovredne obravnave.

- **Ocene ne določajo vrednosti posameznika in ne povedo, ali je nekdo »dobra« ali »slaba« družba.**

Zavrnilo smo povezovanje slabih ocen s »slabo družbo«. Pomembnejše je, kako določena družba vpliva na posameznika – na njegovo počutje, vedenje, odločitve, odnos do šole in njegove vrednote. Vrstniki so lahko pomemben vir podpore in pripadnosti, lahko pa posameznika tudi spodbujajo k dejanjem, ki jih sicer ne bi izbral. Zato smo kot pomembno izpostavili lastno mnenje, samozavest in sposobnost postavljanja meja.

- **Ocene niso samo rezultat znanja, temveč močno vplivajo tudi na odnose, samozavest in počutje.**

Pritisk po visokih ocenah lahko prihaja od staršev, šole, pričakovanj glede nadaljnjega izobraževanja in tudi od učencev samih. Opozorili smo na pretirano samokritičnost, izgubo motivacije in občutek, da je štirica že »slaba ocena«. Hkrati lahko ocene vplivajo na položaj posameznika med vrstniki – dober učenec je lahko označen za »piflarja«, slabše ocene pa se lahko neupravičeno povezujejo z večjo priljubljenostjo ali »slabo družbo«.

- **Umetna inteligenca naj bo pripomoček pri učenju, ne nadomestilo za znanje, razmišljanje, učitelja ali človeški stik. Šola naj mlade nauči kritične in odgovorne uporabe umetne inteligence.**

Umetno inteligenco (UI) prepoznavamo kot del svoje sedanjosti in prihodnosti ter kot orodje, ki lahko pomaga pri delu in učenju. Hkrati nas skrbi, da lahko poglobi razlike med učenci, zmanjša samostojno delo in oteži ugotavljanje, kaj učenec dejansko zna. Menimo, da bi nas morala šola učiti smiselne, varne, kritične in odgovorne uporabe UI. UI ne more nadomestiti šole in učitelja, saj otroci pri učenju potrebujejo tudi človeški stik, odnos in razlago.

- **Statusi, prilagoditve in dodatna strokovna pomoč morajo zagotavljati enake možnosti, ne privilegijev; pogoji in pravila njihove uporabe pa morajo biti jasni in transparentni.**

Pri statusih športnikov in kulturnikov ter pri različnih prilagoditvah smo pogosto izpostavljali občutek nepravilnosti. Opazamo razlike med šolami, učitelji in posameznimi učenci ter primere, ko se prestavljanje ocenjevanja ali druge prilagoditve izkoriščajo.

Želimo si jasnejših pogojev, transparentnih postopkov in večje odgovornosti učenca pri koriščenju prilagoditev.

Osrednja nit skupine: ves čas smo iskali ravnotežje med **odgovornostjo posameznika in odgovornostjo okolja** – vrstnikov, učiteljev, staršev in šole.

Tema 37. Otroškega parlamenta v prihodnjem šolskem letu 2026/27 bo: Digitalni svet, umetna inteligenca in odgovorna raba tehnologije.

Ljubljana, maj–julij 2026